

АИНС
Б92

1-10
1

НАР. БИБЛИОТЕКА - ТЪРНОВО
ДЕП. СИТИ
1932 г. № 151

БЪЛГАРСКИ
ВОИНЪ

— 1931 —

32

НАР. БИБЛИОТЕКА-ТЪРНОВО
ДЕПОЗИТНИ

19.3.2 г. 23881

БЪЛГАРСКИ ВОИНЪ

ГОДИНА IX * 1931/1932 КН. 1 * АПРИЛЪ
СПИСАНИЕТО ИЗЛИЗА МЕСЕЧНО
РЪКОВОДИ РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ
РЕДАКЦИЯ — „ОБОРИЩЕ“ 2 — СОФИЯ

ИЗТОЧНИЦИ НА НАРОД- НОТО МОГЪЩЕСТВО

ОТЪ Й. ЛЕРУРСКИ

Силниятъ умъ, вишитѣ чувства и волята къмъ победа създаватъ духовното могъщество на отделния човѣкъ и народъ.

Умътъ освѣтлява целитѣ и идеалитѣ, къмъ които се стремимъ, посочва ни най-правия пътъ и най-добритѣ срѣдства за постигането имъ. Но само знанието на пътя и срѣдствата не сж достатъчни, за да започне човѣкъ преследване на задачи и идеали. За това сж потрѣбни силни желанія, добри наклонности, които, тъй да се каже, ще

го потеглятъ на работа.

И съ едно пожелание, съ едно тръгване само до нигде не ще се стигне, ако нѣма жажда да победимъ всичко, което би се изпрѣчило въ нашия пжтъ. За това е потрѣбна силна и трайна, смѣла и упорита воля, която ще ни доведе до крайния успѣхъ.

Волята има двойно значение: отъ една страна надвива всички прѣчки и трудности, а отъ друга — натиска и отстранява отчаянието и съмнението, мързелътъ и повѣртянето. За това се казва: съ воля всичко се постига; който нѣма воля всичко му е неволя.

Какво можемъ да се поучимъ отъ тия мисли?

— Поуката отъ тѣхъ е: да просвѣтимъ и възпитаваме у себе си и въ народа ума, чувствата и волята, като се трудимъ неуморно отъ младини до старини, да се поучимъ отъ родителитѣ въ семейството, отъ учителитѣ въ училището, отъ началниците въ казармитѣ, отъ общественицитѣ на вечерни училища и беседи, отъ агронома въ полето, отъ лѣсничея въ гората, отъ книгитѣ, отъ разговори и примѣри на доб-

ри и опитни хора — навсѣкжде и всѣкога.

Въ всѣко селище трѣбва да има по едно научно и възпитателно дружество, което да бжде клонъ отъ нѣкое общонародно. Въ него да се разглеждатъ всички въпроси относно: поминъка, обучението и възпитанието на децата, разширяване начетеностъта, за използване народнитѣ богатства, за засилване богатствата на селището и страната, изписване полезни книги, списания и помагала, подобряване раситѣ на домашнитѣ животни, сортоветѣ на лозята и житнитѣ растения, овошкитѣ и ливаднитѣ треви.

По този пжтъ народното обучение и възпитание ще продѣлжи отъ рождението до последния день на човѣка. Тогава именно ние ще останемъ вѣрни на народната поговорка: човѣкъ се учи отъ люлката до гроба. Като се вземе подъ внимание обстоятелството, че народътъ живѣе вѣчно, намъ ще стане ясно, каква голѣма полза ще има той, ако се залови мжжки за възпитание на ума, чувствата и волята си презъ дългитѣ вѣкове.

Човѣкъ и народъ съ такава силна душа, нѣма отъ какво да се страхува подъ небето. Въ миръ и война той ще посрещне достойно всѣка прѣчка, всѣки врагъ.

Но, който иска да гледа небето, трѣбва да е стѣпилъ здраво на земята, трѣбва да владѣе добра и достатъчно земя. За отдѣлния човѣкъ това е неговия домъ и имотъ, а за народа — това е неговото отечество съ всичко, което е създадено въ него презъ течение на вѣковетъ.

Както качеството и количеството на единъ имотъ опредѣля богатството на неговия стопанинъ, така качеството и количеството на родната земя е голѣмъ източникъ на народната мощъ.

Нашето отечество е избрано твърде сполучливо отъ прадѣдитѣ ни. То се намира въ сърдцето на земята. Това ни показва името на Срѣдиземно море, което мие нейнитѣ бѣломорски брѣгове, бѣлиятъ Дунавъ, който прегръща равна Мизия и златна Добруджа, побацимътъ Балканъ и Срѣдна гора, които прикѣтватъ въ пазвитѣ си царството на розитѣ въ свѣта, мѣтниятъ и кър-

вавъ Вардаръ, който събира водитѣ почти на цѣла Македония, за да ги доведе заедно съ мжкитѣ на поробенитѣ българи до Солунския заливъ...

Върху нашата земя отъ вѣкове сж насочени погледи и по нея минава пѣтятъ на царетѣ отъ Нишъ презъ Царибродъ до Цариградъ. Тукъ пропаднаха вече три империи (Римската, гръцката и турската) безъ да четемъ латинската и още много нахлувания отъ други народи.

Нашитѣ прадѣди ведно съ тази богата и добре разположена въ свѣта земя, ни оставиха подвига си да я защитятъ срещу много и многобройни врагове, да я уредатъ съ пѣтища, мостове, желѣзници и пр.

Какъвъ е нашиятъ дългъ и тоя на поколѣннията?

— Да благодаримъ на предшественицитѣ си и дадемъ тържествено обещание, че не ще забравимъ мѣстото на тѣхнитѣ гробове, че ще упорствуваме повече отъ тѣхъ въ изतिकване чужденцитѣ отъ родната градина, че отъ нея ще направимъ истински рай за своитѣ наследници.

Какъ ще сторимъ това?

— Като разработимъ родната земя съ нейнитѣ най-разнообразни природни богатства, като си отворимъ вратитѣ презъ роднитѣ моря къмъ свѣта и се постараемъ да задоволимъ, чрезъ свое производство всички нужди въ страната, а излишекътъ да продаваме въ чуждитѣ страни.

Отъ чужденцитѣ трѣбва да купуваме съвсемъ малко въ сравнение съ това, което имъ продаваме. Дори да не купуваме нищо, а да си произведеме всичко.

Ако дойде день, когато нашитѣ врагове и съперници ни затворятъ външнитѣ пазари и тогава нѣма да загинемъ, защото тѣ не ще намѣрятъ пазаръ за нищо у насъ. Който не купува чуждо, макаръ и да не продаза, още нищо не е загубилъ.

За да излѣземъ победители въ свѣтовното състезание, трѣбва да станемъ най-добритѣ производители, т. е. да представимъ най-добрата стока, която при това да струва най-ефтино. Това ни налага просвѣта и упоритостъ въ работата, голѣмо желание да бждемъ

ненадминати въ майсторство и познаване занаята си. Тогава българското жито и грозде, домашни животни и други стоки ще биятъ по качество и цена всички други.

Освенъ майсторство въ всички занаяти, фабрикации и другитѣ ни дейности, потрѣбно е да бждемъ честни къмъ другитѣ и строги къмъ себе си, за да спечелимъ довѣрие и създаваме висококачествени произведения.

На лъжата и плиткоскроената хитростъ краката сж кжси, а чуждитѣ пазари сж ни необходими вѣчно, както сж вѣчни и нашитѣ нужди.

Нашиятъ умъ трѣбва да ни подскаже, че днесъ състезанието въ производството е мно:о по-мжчно отколкото въ миналото и че се налагатъ много по-голѣми усилия и просвѣта, за да победимъ.

Но освенъ това, необходимо е, всѣки отъ насъ да съзнае, че не е отдѣленъ занаятчия, земледѣлецъ и търговецъ, а само сътрудникъ въ създаване силата, стопанската мощъ на отечеството.

ВЪ ВРЕМЕ НА ПРИМИРИЕ

ОТЪ ДАМЯНЪ КАЛФОВЪ

Долу, въ водитѣ на Шаркьой, спокойно маневрираха два турски броненосеца, а отсамъ, къмъ крайнинитѣ на града, се таеха окопани не знамъ колко табури аскеръ.

Ние бѣхме само две пехотни дружини съ четири стари крупови горски орждия. И се готвѣхме да атакуваме Шаркьой.

То бѣше къмъ втората половина на ноемврий 1912. година. Помня какъ не спяхме цѣлата предна нощъ. Задъ една височина на северъ отъ крайбрѣжния градъ, около единъ изоставенъ турски чифликъ, бѣхме се разположили и дветѣ дружини. Добре прикрити задъ рида, ние подклаждахме малки огньо-ве, гадаехме за изхода на утрешния бой. Но тъкмо да се прекръстимъ сутринята и да се спуснемъ надолу, идва известие за примирие. И така останъ една неразгадана тайна — дали двата голѣми броненосеца, които можеха да изхърлятъ гранати съ диаметръ по-голѣмъ отъ тоя на колелетата на на-

шитѣ горски топчета, не щѣха и до днесъ да лежатъ завалени въ дъното на Шаркѡйскитѣ води.

* *

* *

Запазихме си куршумитѣ за другъ пжтъ и се оттеглихме назадъ, на почивка.

Влѣзохме въ турското село Саклж, напуснато отъ всички свои обитатели. Никаква друга войскова часть не бѣше минала презъ него дотогава и затова ние го намѣрихме въ такъвъ безпорядкъ, въ какъвто го бѣха изоставили турцитѣ при паническото си бѣгство. Всѣка кжща представляваше почти една и сжща гледка отвжтре и отвънъ. Купове парцали и вълна отъ изсипани тюфлеци и възглавници, счупени стомни и паници, газени тенекии и шишетата. Въ много кжщи пшеницата и царевичата, току що прибрана отъ харманитѣ, бѣше разсипана изъ стаитѣ и коридоритѣ, но въ повечето кжщи хамбаритѣ стоеха измазани, запечатани, непожтнати.

Още при влизането въ селото, раздѣлиха ни по взводно и ни опредѣлиха по единъ районъ. Тамъ всѣки

самъ или съ другари трѣбваше да си търси подслонъ. Но докато предната нощъ зъзнѣхме на оная височина, покрити съ дебела слама, сега тукъ не ни харесваше коя и да е къща.

НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ЦАРЬТЪ НАПУЩА АЕРОДРОМЪ
БОЖУРИЩЕ

Азъ и двамата ми другари се втурнахме въ една стая и веднага решихме да търсимъ друга. Само единъ прозорецъ, недостатъчна свѣтлина, малко

пъкъ азъ — азъ имахъ недостатъци-
тѣ и на тримата.

Намѣрихме газено кандилце, ока-
чено надъ огнището и шише съ газъ
на една ..лица. Запалихме кандилото
и веднага се запретнахме да разчи-
стимъ квартирата си, да се устроимъ.

Филипъ, както винаги, така и сега
се показва най-практиченъ. Той сложи
нѣколко дълги мертеци надъ двата
хамбара, постла сухи царевични стѣб-
ла и си приготви меко, удобно легло.
Ние тримата трѣбваше да се изтѣгаме
на земята.

* *

* *

Бла настинали вече студениятѣ
зимни нощи. Снѣгъ още нѣмаше, но
всѣка вечеръ надъ селото и околността
та падаше гжста сива мъгла и всѣка
заранъ земята се покриваше съ дебела
слана. Студено, зимно време бѣше ве-
че, но ние прикжтани въ одаитѣ на
избѣгалитѣ аги, дори съ нѣкаква ра-
достъ посрещяхме бързото настѣпване
на зимата, благодарение домакинскитѣ
добродетели на по-раншнитѣ стопани.
Въ всѣки дворъ имаше добре подре-
дени по нѣколко коли настѣчени дър-

четвъртиятъ—четвъртиятъ бѣше обикновено Манасий, който поради изтънчената си външностъ и напредналитѣ години се ползуваше винаги съ облекчение въ службата.

Следъ вечерната провѣрка срѣдъ селото, ние тичешкомъ се отправяхме къмъ нашата катакомба, освѣтена де-нонощно съ газеното кандилце. Всѣки бързаше да грабне газената тенекия съ решетесто дъно и съ затъкнатъ прѣтъ въ дветѣ срещуположни страни. Единиятъ хамбаръ бѣше препълненъ съ отронена царевица и съ цѣли мамули. Изронвахме мамулитѣ, като ги търкахме единъ съ другъ, изсипвахме две-три шепи въ тенекията и — въ нѣколко минути пуканкитѣ биваха готови на силния огънь.

Помня какъ лакомо дъвчехме тия пуканки и какъ стомната съ вода ми-наваше отъ уста на уста. Понѣкога се случваше да нѣма достатъчно вода въ стомната. Тежко тогава на тоя, който я държеше повечко на устата си, или пъкъ на тоя, който поемаше по-голъма глъдка! . . Всички останали следѣха втречено движението на гръкляна,

броейки равномерно: „Едно-о, две-е, три-и. . . Стига!“ . . .

Никой не смѣеше да пристѣпи. Особено Манасий, който се чувствува-ше, като храненикъ въ кѣщата. Само Филипъ често се приструваше на силно уплашенъ отъ това внезапно „стига!“ и глѣтваше още веднѣжъ. Впрочемъ, той нищо не печелѣше отъ това, защото на следния пѣтъ тая глѣтка му се прихващаше.

Така, съ пукане на царевица, съ приказки, съ карти и съ шумни препирни понѣкога върху последнитѣ, най-новитѣ политически въпроси, ние дочаквахме и отминавахме полунощъ. После поставяхме на огнището приготвения отпорано дебелъ пѣнъ, изолирахме леглата си отъ огнището съ камъни и кирпичи и си лѣгахме — ние тримата на земята единъ до другъ, а Филипъ горе, на своя пружиненъ креватъ.

Христо заспиваше най-напредъ. Още незавилъ се напълно съ шинела си и — почваше вече да хърка. Страшно, свирепо, ожесточено хъркане. Винаги, при отседване нейде на квартира

азъ гледахъ да избѣгвамъ съседството му. Но тоя пжтъ — пакъ за удобство на Манасия — се наредихъ до него. Какво главоломно хъркане! Сякашъ нѣкакъвъ стихиенъ порой търкаляше и

Н. В. ЦАРЬТЪ ВЪ АЕРОПЛАННИТЪ ХАНГАРИ ВЪ
АЕРОДРОМЪ БОЖУРИЩЕ

мъкнѣше цѣли канари. Най-първо Христо почваше съвсемъ тихичко и равномерно. Следъ малко почваше да се засилва все повече и повече. После се

сепне изеднъжъ, прекъсне за мигъ, пообърне се малко и почне пакъ отначало. Идваше ми да скоча, да го хвана за краката и да го задърпамъ навънъ.

— Христо! Христо!

— Ж-ж-ж. . .

— Събуди се, събуди! Хъркашъ, като хипопотамъ!

Христо полуотваряше око.

— Кой. . . Хъркамъ ли?

— И още какъ! Покрива ще сгромолясашъ, земята ще продънишъ!

— Тебе все ти се чува да хъркамъ едва произнасяше Христо и въ сжщия мигъ почваше отново.

Все пакъ може да се каже, че само Христо страдаше отъ тоя недостатъкъ. Истина е, че и Манасий му пригласяше нерѣдко. Но неговото хъркане въ сжщностъ, не можеше да се нарече и никакво харкане. То бѣше поскоро нѣкаква особена музика. При издишване Манасий подсвирваше съ уста така непринудено, така нѣжно и плахо, сякашъ искаше съ това да ни се отблагодари за всички добрини.

* *

* *

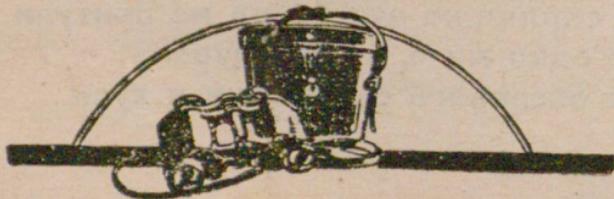
Денемъ, при мъгляво и студено време, прекарвахме вжтре предъ на-кладенитѣ огнища. Но пекнѣше ли есенното южно слънце, тогава всички изфуцавахме навънъ и почвахме оже-сточенитѣ сражения съ вжтрешния, скрития, окопания неприятель.

Бързо събличахме курткитѣ и вед-нага се нахвърляхме по ржбоветѣ и диплитѣ на якитѣ. После събличахме фланели и ризи и обличахме куртки на голо. Но — напраздни жертви! Ние само отваряхме мѣста за новитѣ, прес-нитѣ сили на неприятеля. Още сжщата нощъ младитѣ поколѣния, заемаха око-питѣ и почваха отмъщението си.

* *

* *

Така минаваха днитѣ и нощитѣ ни въ това напуснато село, станало сега едва ли не наше родно село.

СТИХОТВОРЕНИЯ

ОТЪ ДОРА ГАБЕ

САМОТИЯ

Родино, майко топла черноземна,
защо остави вѣтъра да вземе
отъ твойта грѣдь обичното ти чедо
и да засѣй срѣдь чужди-чужди семе.

Не мога нийде мѣсто да намѣря,
като срѣдь вълци тукъ сама живѣя,
въ очитѣ ми сж пжтищата твои,
вървя по тѣхъ и твоя пѣсень пѣя.

Задъ моитѣ затворени клепачи
е слънцето ти огнено, голямо,
залѣзваще въ затихналия вѣтърь,
надвесено надъ тебъ, Родино, само.

Не искамъ друго слънце да ме грѣе,
нито сърдце на чуждъ да ме притули
и все едно ми е, когато чувамъ,
че ме обсипватъ съ камъни и хули.

НАЙ-БЛИЗКАТА ЗАДАЧА ЗА ЕДИНЪ НАРОДЪ

ОТЪ Й.

ойто не е поглеждалъ къмъ близката гора, той не е забелязалъ, какъ по края на гората има низки храсти, най-често почернѣли, погрознѣли и неприятни за гледане. Идемъ ли близо до тѣхъ ние виждаме, че и тѣ сж отъ рода на сжщитѣ дървета, които сж порастнали вжтре въ гората. Повгледаме ли се още по-внимателно, виждаме, че тѣ иматъ бодли, шипове, а листата имъ най-често сж корави. Тѣхъ население-то нарича драки, съ каквито сж покрити крайселищнитѣ поляни. Тѣхъ ще намѣриме по всички кръстопжтища, около водопойтѣ и пладнищата на добитъка.

Дали и тѣмъ не се иска да станатъ голѣми и високи както братята имъ отъ голѣмата гора? Защо сж заприличали на таралежи съ тия бодли и тръне? Защо сж заели тая застрашителна форма за отбрана, а не пус-

натъ младоци нагоре, не цъвтятъ и не вързватъ плодове?

Ако направимъ ограда на една отъ тия драки, тя само въ нѣколко години ще се издигне високо, както най-често се случва съ тия драки, които сж попаднали въ оградата на нивата и не следъ дълго ставатъ плодни дървета. Ако се загради мѣрата, покрита съ такива драки, скоро край село ще стане такава гора, каквато разправятъ старитѣ, че имало нѣкога на сжщото мѣсто, когато не имало толкова добитѣкъ.

Да, и тѣмъ се иска да се развиватъ, да цъвтятъ и да раждатъ плодъ, както на всички други дървета, но добитѣкътъ всѣка година ги напада, изяжда имъ листата и младоцитѣ. И като не могатъ другояче да се борятъ, тѣ започватъ да растатъ бавно и заплашватъ листоядитѣ съ своитѣ бодли, наредени като четина. И така следъ дълги години изкарватъ високо.

Сжщо така голѣмитѣ джбове не могатъ да изкаратъ наведнажъ тѣй величезни въ хубостъта си. Често тѣхнитѣ коренаци срѣщатъ голѣми камъни,

скали или се преплитатъ съ други коренаци. Но прѣчкитѣ не ги отчайватъ. Напротивъ опасността ги прави по упорити и по търпеливи въ борбата за животъ. Въ неприятни случаи, когато се срещнатъ препятствия въ земята, джбоветѣ за дълго спиратъ да растятъ, избикалятъ скалата и пакъ забиватъ корени дълбоко подъ нея и така цѣли вѣкове — докато израстнатъ и станатъ ония мощни джбове, които се борятъ съ най-страшнитѣ бури на планината.

Сжщото нѣщо се случва, както съ отдѣлния човѣкъ, така и съ цѣлъ народъ. Когато народътъ попадне въ робство и го потискатъ врагове, той не може да се развива, да се разлиства, да разцвѣтява и да дава голѣми плодове. Затова народи, които дълго време сж робували или сж били принудени да се борятъ съ много врагове за своето сжществуване, сж спирали за много години своя растежъ, прибиратъ се въ себе си и упорито защищаватъ, преди всичко, своя животъ.

Народътъ живѣе вѣчно и затова не бива да се бои и отчайва отъ това, че не му върви нѣколко години, дори и вѣкове, стига да успѣе въ борбата съ тиранитѣ и враговетѣ да съхрани живота си, да не бжде избитъ или му се отнеме народното съзнание и вѣрата, че, кога да е, той ще добие свобода и пакъ ще се развива.

Но враговетѣ, искатъ преди всичко, да унищожатъ народа, като го накаратъ да се откаже отъ народността си, да я забрави, да забрави роденъ езикъ и вѣра, обичай и пѣсни. По този пжтъ той става вече помагачъ на враговетѣ, както ония наши братя помаци, които мислятъ че сж станали турци, следъ като насила имъ снели калпацитѣ и ги направили мохамедани. Така едно време пакъ отъ българи, чрезъ заблуждение, турцитѣ сж образували яничаритѣ. Въ наше време поробенитѣ българи се подлагатъ на разни мъжки, та дано се откажатъ отъ българското си име и започнатъ да служатъ на тиринитѣ.

Щъ мъ не успѣятъ враговетѣ да убиятъ душата на народа, тѣ започватъ

да избиватъ самитѣ хора. И ние чуваме всѣки день да се избиватъ нашитѣ братя въ поробенитѣ краища, а знаемъ, че и тукъ въ турско време сж избивани нашитѣ дѣди.

И въпрѣки това нашиятъ народъ изтрая въ тежкитѣ борби презъ дълги вѣкове. Неговитѣ главни срѣдства бѣха: размножаването и духовната отбрана. Българинътъ отглеждаше челядь и я учеше да обича всичко българско, да се не жени за чужденци, да се пази отъ тѣхъ. За това българинътъ, щомъ спечели пари, си прави кжща. Това не отъ глупостъ, както може да си помисли нѣкой, а отъ желание да си направи покривъ да си прибере тамъ децата, да си ги учи на родна речъ и приказка, да се моли на свой Богъ, защото вънъ той е робъ и нѣма възможность да прави това. Ето защо за българина кжщата не е само покривъ и подслонъ за челядята, а храмъ на душата му.

Велики и малки народи сж били въ робство, робувалъ е и нашиятъ, но малко народи сж били принудени да водятъ толкова борби за владение на

отечеството си, както българския. Заседналъ на единъ отъ най-важнитѣ свѣтовни кръстопътища, предъ вратитѣ на цвѣтуща и примамлива Европа, самъ заелъ една отъ най-хубавитѣ, най-плодороднитѣ и най-удобнитѣ за развитие земя въ свѣта, нашиятъ народъ е трѣбвало да се бори срещу нахлуване на азиятцитѣ отъ една страна и отъ друга срещу европейцитѣ. Тринадесетъ вѣка българитѣ упорствуватъ срещу най-различни народи отъ всички краища на земното кълбо, борятъ се за създаване най-добри условия за своето родово развитие, а презъ дългитѣ вѣкове на робство „свиватъ знамената за по-добри дни“, докато събератъ нови сили и прогонятъ врага.

И днесъ още голѣма частъ отъ нашия народъ е въ робство. Затова българитѣ отъ свободната частъ на отечеството не могатъ да се отдадатъ на спокойно развитие, а всичката имъ мисль и трудове сж насочени къмъ подготовка на народното обединение. И вече педесетъ години отъ освобождението ние изнесохме четири дълги и тежки войни — всички съ една цель:

обединението на цѣлокупния български народъ въ една мощна държава.

Отъ всичко това се вижда, ченай-близката задача за единъ народъ, както и на всѣко отдѣлно създание е: да се бори за своето родово самосъхранение, като отдалечи враговетѣ отъ себе си, като добие пълна свобода за своето развитие. Ето защо, каквото и да се е случвало въ историята на българитѣ отъ идването имъ на Старопланинския полуостровъ до сега, ние ги виждаме да се борятъ за мѣсто подъ слънцето и за своята свобода. Всички-тѣ наши войни сж освободителни и нашата войска може да се нарече освободителната армия на Балканитѣ.

И вчера, и утре нашата първа задача е: да се боримъ за освобождението на всички българи, да образуваме една силна народна държава, съ силна и страшна за враговетѣ армия и по този начинъ да осигуримъ пълното и правилно развитие на своя народъ.

У ДЪДОВИ ДИМОВИ

ОТЪ АНГЕЛЪ К. КУРДУМАНОВЪ

то пролѣтъ е, а хладенъ вѣ-
трецъ още поява. Арома-
та на цѣвналитѣ сливи и
круши се разлѣ изъ селото,
но още е студено. Бѣли,
облачета се понесоха по синьото
небе, гонени отъ сѣнката на умрѣлата
зима и караха пѣтлитѣ да къркаты,
когато тѣ минаваха надъ село. Ухили
се топлото слънце изргѣло отъ сутринь
до вечерь, та прогони последнитѣ следи
на зимата, останали по усойнинитѣ на
селската кория. То събуди на животъ
младитѣ храни и сочната прѣсна трева,
която се зазелени на отсрещния хълмъ.
Закротиха се тамъ стада, захрупаха, за-
хрупаха съ сладость. . .

Погледнешъ ли отъ хълма, ще
видишъ първи ластовички, да блѣсватъ
криле надъ селото. Щъркелътъ, който
целъ день кръстосва изъ трѣстиковото
блато литна тихо. Той затрака отдале-
че, като приближи гнѣздото, на високия
брѣстъ въ двора на дѣдо Димо, дето
го чакаше другарката му.

Селянитѣ, прѣснати по полето, орѣха, сѣха, додето мрѣкне.

Дѣдо Димо, седемдесетъ годишенъ старецъ, запретналъ ржкави, разгърденъ, седналъ на двора на триножно столче, дѣлаше съ тесла дрѣнова клечка, потъналъ въ тежки мисли . . . Дѣлаше той и стѣгаше ралото, — другарѣтъ му отъ младини . . .

Чукне леко, примѣри, надигне ралото, погледне, пакъ дѣла и пакъ мисли . . .

...Ехъ, пусто робство... Нѣма край!.. Отървахме се отъ турцитѣ... Сега полошо и отъ турско . . . Турцитѣ гонѣха, ама само оня, който се бунтува. А тѣзи — всѣкого! . . .

Обвиниха сина му, че издалъ румънската войска презъ войната . . . и го спогнаха . . . И, ако не бѣше нощѣта и гората, може би Слави не щѣше да бжде живъ... Стреляха по него!... Слави, (най-голѣмия му синъ, най-трудолюбивия, тихия, го спогнаха, Този проклетъ Стоянъ го наклавети... Съ румънцитѣ яде и пие; Богъ да го убие!...

Не му позволилъ Слави да ограбятъ вдовицата Иванка съ влашкия писарь.

— Засрами се отъ Бога! Ти бъл

БЪЛГАРИТЪ ИДАТЪ!
гаринъ ли си? — му рекълъ Слави. — Не стига ли, дето я убилъ Господь, —

сама да се блъска съ четири деца, ама само защото влѣзло телето въ градината ти, да ѝ взематъ толкова пари?... Защото умрѣ мжжътъ ѝ? Нали държавата да пази?...

Стоянь позеленѣлъ отъ ядъ, задъханъ, едвамъ продума:

— Азъ ли съмъ го изпратилъ на войната?... Да ми разсипе имота?...

Азъ... азъ... затреперила му брадата... азъ ще се разпрavia съ тебе!...

Не минаха два три дни и една вечеръ войниците нападнаха къщата. Добре че бѣше тъмно. Слави прескочи въ градината, оттамъ въ съседитѣ! Че тукъ, че тамъ, че хайде, презъ градинцата...

.. Ами колко пжти, колко пжти, тревоги да го дирятъ,... си помисли дѣдо Димо. Разкарвания! Че и мене стария да затварятъ... Боже, нѣма ли край на нашитѣ мжки!... Най-последно като имъ дадохъ писмо отъ него отъ България, тогава ме оставиха...

Дълбоко въздъхна старецътъ.

Тамъ, на югъ, въ България (сякашъ че е чужда тази земя!), отгде-

то идва този вѣтъръ, идва нѣщо отъ сина му.

..Горкиятъ! Скитникъ, несретникъ, недоялъ, недоспалъ, кжде ли се лута между чужди, непознати хора?...

Сякашъ мислитѣ на сина му сж хукнали насамъ и свирятъ по ушитѣ ти или въ куминя съ този вѣтъръ...

Не може той да не мисли за тукъ... Кое време е сега? Отъ ноцесъ, отъ тъмни зори се е пробудило селото. Мало и голѣмо като мравки е тръгнало по полето на работа... Работата чака майстора си, млади хора иска тя. Бразди майката земя, хвърляй огънь жито, и чакай Богъ да даде!

... Какъвъ свѣтъ се извѣди, какъвъ свѣтъ?... Да ти побъркатъ живота, да не те оставятъ да си вършишъ работата!...

Лакомство, лакомство! То ни разсипа, и въ дънъ земя ще ни закара! Заискаха много, но загубиха и малко; златна земя загубиха!

Разбѣгаха се кокошкитѣ изъ двора изплашени. Закърка пѣтела. Кучетата залаяха. Надигна глава и котката, която се изтѣгаше на слънце до

Изляяха кучетата и се спуснаха към улицата. Котката се изплаши и хукна към къщи. Обърна се дядо Димо. Гледа, до вратнята двама войника съ натъкнати на пушките ножове, съ двуроги шапки стоят тамъ и го гледатъ.

— Ей, мошуле, ела тука! извика единиятъ отъ тѣхъ и му махна съ ржка.

Дядо Димо ги последва...

РАТНИЦИ ЗА СВОБОДАТА

ЦАНКО МИКОВЪ,
поборникъ

ПЕТЪРЪ СЛАВЧЕВЪ,
опълченецъ

ВАС. ДЕНЕВЪ
опълч. отъ 9. др.

ЛАЗ. Н. ПУЛИЕВЪ,
опълч. отъ 3. др.

ИВ. ДАРДОВЪ,
поборникъ

ИЛИЯ СТОЙКОВЪ
опълч. отъ 5. др.

ИЗЪНАШЕТО МИНАЛО

ОСНОВАВАНЕ И ЗАКРЕПВАНЕ НА БЪЛГАРИЯ

ОТЪ ИВ. ИВ. КЕПОВА

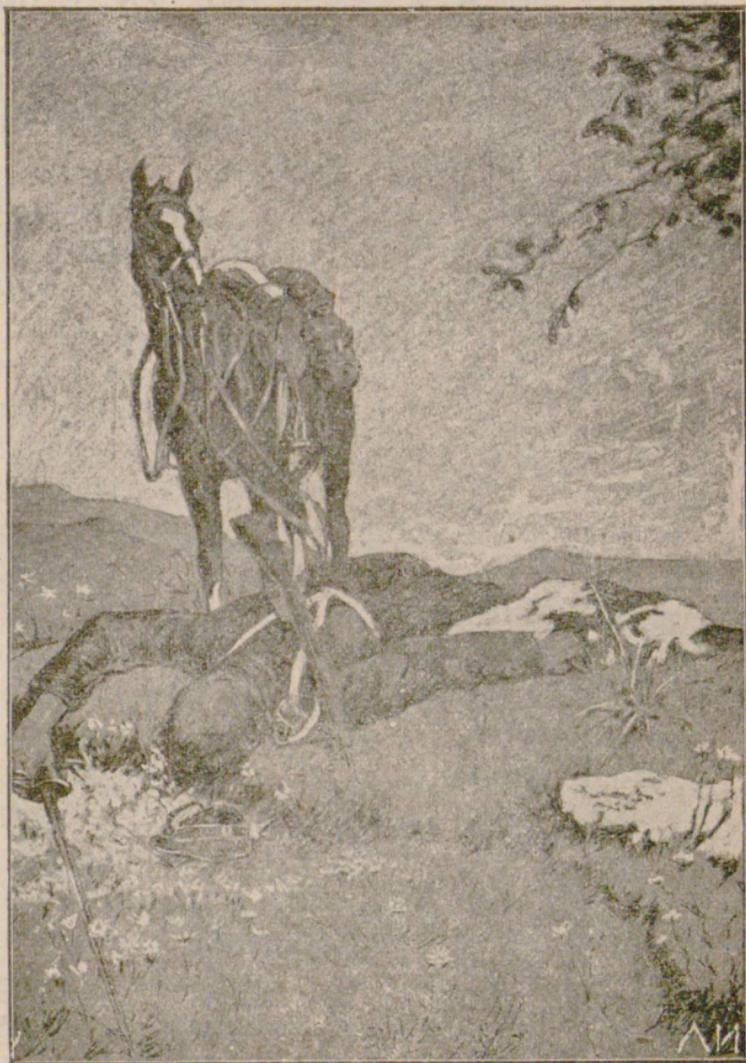
Преди вѣкове по цѣлия Балкански п-овъ се ширѣла Източната римска империя, наречена още Византия. Но презъ VI в. следъ Хр. многобройни славянски племена почнали да минаватъ р. Дунавъ, най-напредъ съ цель за грабежъ, а после за заселване. Като огромна, неудържима вълна тѣ залѣли цѣлия п-овъ и се настанили изъ плодороднитѣ и хубави полета и долини на днешна България, Тракия и Македония, като стигнали дори до южна Гърция. Тукъ тѣ станали мирни земледѣлци и скотовѣдци. После почнали да се покръстватъ, да влизатъ въ византийската войска, да приематъ византийската образованостъ и по тоя начинъ да се погърчватъ. Нѣкои племена успѣли да запазятъ своята народ-

ность и езикъ, но поради взаимни несъгласия и раздори, не могли да образуватъ държава. Такива били северцигѣ, разположени по източнитѣ склонове на Стара-планина, а между нея и Дунава се заселили други седемъ племена, имената на които не знаемъ. При Тимокъ и Морава се заселили тимочани и моравци, по Струма и Места — струмяни и смоляни, въ Македония — бързаци, драговичи, сагудати и др. Тия племена говорѣли единъ езикъ, и мали една вѣра, едни и сѣщи нрави и обичаи и тѣ влѣзли отпосле въ българската държава и образували българската народность. А въ западната часть на Балканския п-овъ, отъ р. Морава и Шаръ планина нататкъ се настанили сръбски и хърватски племена.

Нашитѣ прадѣди били снажни, руси и синьооки, работливи и кротки; тѣ били сѣрдечни и гостолюбиви. Занимавали се съ земледѣлие и скотовѣдство, отглеждали пчели, отъ меда на които приготвявали особено питие медовина. Земята се смѣтала имотъ на цѣлия родъ. Тѣ предпочитали мирния трудъ, но когато трѣбвало да защи-

щаватъ домъ и семейство, тѣ се бие-ли храбро и дори жестоко. Вѣоржже-нието се състояло отъ лжкъ и стрели, копие и мечъ, носѣли щитове и напа-дали съ грѣмливи викове.

Заедно съ славянитѣ минавали Ду-нава и бѣлгари. Старитѣ бѣлгари, на-речени прабѣлгари, се различавали отъ славянитѣ, както по езикъ, вѣра и обичаи, така и по вѣншность и произ-ходъ. Тѣ били монголи (тюрки), род-ствени на днешнитѣ турци и маджари. Отлични яздачи, голѣми скотовѣдци, тѣ познавали вече зем едѣлието и до-ри занаятитѣ, за война отглеждали многобройни коне, които „всѣкога па-сатъ свободни по ливадитѣ и никой не смѣе да язди тѣхъ въ мирно време; ако уловаятъ въ мирно време да язди човѣкъ воененъ конь, предаватъ го на смъртъ“. Вѣоржжавали се съ лжкове, стрели, дълги копия и ножове, обли-чали се въ ризници, направени отъ костени луспи. Употрѣбявали и аркани (крупъ), съ които улавяли неприятеля живъ. Най-добра и най-важна, обаче, била тѣхната конница. Нападението поч-вали подъ звукитѣ на рогове и тимпа-

ДРУГАРИ

ни, а начело се развѣвали знамена отъ конска опашка. Преди похода тѣ принасяли жертви, обикновено кучета, съпроводени съ обреди, игри и пѣсни въ честь на боговетѣ, отъ които най-вече почитали Велиаръ и Тенгри, богъ на небето. Живѣели на племена и се управлявали отъ единъ ханъ, комуто помагали боляритѣ. Кавканъ-копанъ се наричалъ първия министъръ, а таркани се наричали управниците на области. За прислуга държали и роби.

Родината на прабългаритѣ е била равнината на Сръдна Азия, откъдето потеглили за Европа и се настанили най-напредъ въ Южнѣ Русия, при Кавказкитѣ планини. Тукъ ханъ Кубратъ образувалъ обширно царство. Но то не било дълготрайно: презъ VII в. държавата била покорена отъ други племена, а българитѣ се пръснали въ различни посоки. Тогава една частъ отъ тѣхъ, начело съ ханъ Испериха (Аспарухъ), синъ на Кубрата, потеглила на западъ и се отзова въ днешна Бесарабия и около устието на р. Дунавъ. Оттукъ Исперихъ предприелъ завоеванието на Добруджа и не вед-

нажъ е рабивалъ византийскитѣ (грѣцки) войски. Северцитѣ и другитѣ славяни, които живѣли между Дунава и Стара планина не били доволни отъ властѣта на Византия, затова влѣзли въ сѣюзъ съ българитѣ и помогнали на Испериха да разшири своитѣ завоевания дори до р. Искъръ *). Грѣцитѣ били принудени да признаятъ тия завоевания и да сключатъ миръ съ българитѣ презъ 679. год. Така въ тая година се образува нова държава на Балканския п-овъ, върху земитѣ на Византия и се нарекла по името на нейнитѣ основатели България.

Въ новооснованата България, редомъ съ прабългаритѣ живѣли и многобройни славянски племена, числото на които все повече се увеличавало заедно съ разширение границитѣ. Славянитѣ винаги подкрепвали прабългаритѣ въ борбитѣ срещу Византия, за което получавали голѣми права въ българската държава. И тогава се почнало слива-

*) Сега Исперихъ основалъ своята столица Плиска, развалинитѣ на която и днесъ личатъ при с. Абоба (Шуменско).

нето на тия два народа: славянитѣ съ своята многочисленостъ погълнали прабългаритѣ, наложили имъ своя езикъ, нрави, обичаи, а прабългаритѣ наистина изчезнали, като народъ, но завещали на славянитѣ държавна наредба и общо име българи. По тоя начинъ покъсно всички славяни отъ Дунава до Бѣло море и отъ Шаръ и Морава до Черно море се обединили въ една голѣма славянска народностъ, която и днесъ сѣществува подъ името *българи*.

ТЕРВЕЛЪ (701.—721.). Закрепване на младата държава станало при Тервеля, наследникъ на Испериха. Въ сѣщото това време въ Византия настѣпили вжтрешни междуособици. Императоръ Юстинианъ II билъ сваленъ отъ престола и прогоненъ. Той избѣгалъ въ Южна Русия и оттамъ се отзовалъ въ България да дири помощъ отъ българския ханъ Тервель. Презъ 705. год. Тервель потеглилъ за Цариградъ, столицата на Византия. Градътъ билъ обсаденъ и Юстинианъ успѣлъ да си повърне короната, за което богато отблагодарилъ своя съюзникъ. Тогава разказва единъ византийски лѣтопи-

сецъ „Юстинианъ отишелъ въ лагера на българитѣ, намѣтналъ на Тервеля царска мантия и го провъзгласилъ кесаръ“. *) Следъ това заповѣдалъ да издигнатъ едно до друго две възвишения, на които седнали двамата владетели, а войската по заповѣдь на императора, трѣбвало да мине край тѣхъ и да имъ се покланя.“ Сжщевременно българскиятъ ханъ получилъ богати подаръци. „Тервелъ, продължава лѣтописеца, сложи на земята щита, който той носѣше въ военно време и камшика, съ който си служеше, когато яздѣше, а императорътъ покри и двама съ пари; и като сложи копието си на земята и сетне го изправи, покри това пространство до върха на копието съ копринени дрехи и платове; и като напълни ковчези съ злато и сребро, даваше на войниците, като пълнѣше дѣсната ржка съ злато, а лѣвата съ сребро.“ Заедно съ това на България била отстѣпена областта „Загорие“, на

*) Въ Византия титлата кесаръ носели лица отъ императорското семейство и кесара заемалъ първо мѣсто следъ императора,

ГРНИЧАРЪ

югъ отъ източна Стара-планина. Но въ
Византия се разкажали за тия отстъпки,
императоръ Теодоси III отворилъ вой-

на на Тервела, но билъ победенъ и принуденъ да склучи миръ на следнитѣ условия:

1. Границитѣ на България се разширявали до Монастирскитѣ възвишения и до Родопитѣ.

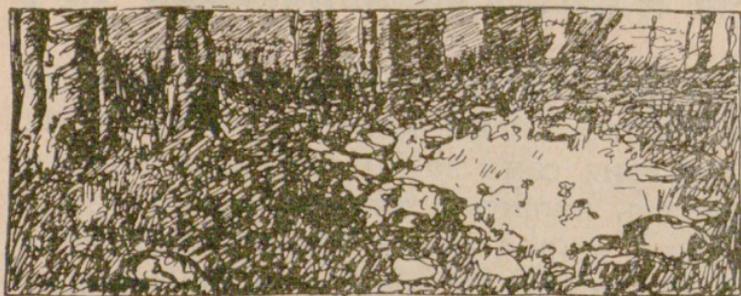
2. Византия се задължава да плаща годишенъ данъкъ на България.

3. Взаимо да се размѣнятъ политическитѣ бѣжанци.

4. Търговцитѣ на дветѣ страни да тургатъ на стокитѣ си нужнитѣ печати и пломби.

По тоя начинъ, презъ времето на Тервеля българската държава закрепнала, нейнитѣ граници се разширили и почнали редовни търговски сношения съ Византия.

ЮНАШКИ ГРОБЪ

ЗА НАШИЯ НАРОДЪ.

Ние българитѣ често обичаеме да подценяваме добритѣ качества на своя народъ, а той има ценни качества, отъ които трѣбва да се възхищаваме и съ които трѣбва да се гордѣемъ.

Още презъ турското робство много българи отъ положението на прости колибари сж могли да се издигватъ високо, да заематъ голѣми длъжности и дори да станатъ паши. Отъ съвсемъ млади българи чрезъ обучение и възпитание турцитѣ бѣха образували най-добрата си войска. Тѣзи българи войници бѣха яничаритѣ.

Презъ турското робство много българи се издигнаха като народни герои, като борци-светци, които пожертвуваха

своя животъ за свободата на своето отечество. Следъ нашето освобождение, България само за 50 години свободенъ животъ напредна твърде много, води четири войни, които прославиха името на българина по цѣлия свѣтъ. Чужденцитѣ, които дохаждатъ при насъ, виждатъ много добре нашитѣ добродетели и почватъ да ни ценятъ и уважаватъ.

Българи има много и въ чуждитѣ държави и тѣ на дѣло показватъ какъвъ добъръ народъ сме ние. Да вземемъ за примѣръ нашитѣ градинари въ чужбина, които съ своя трезвенъ трудолюбивъ и пестеливъ животъ и съ своето изкуство по градинарство биятъ въ всѣко отношение другитѣ градинари, достойно представляватъ нашиятъ народъ на всѣкжде, кждето работятъ.

Българи има доста много и въ северна Америка (Съединенитѣ Щати) и макаръ прѣснати на всѣкжде изъ нея, тѣ сж успѣли да си създадатъ име като народъ сериозенъ, честенъ, работливъ, схватливъ и пестеливъ, качества, които твърде много се це-

нятъ отъ американцитѣ, които се надпреварватъ да си осигурятъ повече работна ржка отъ българи.

По-образованитѣ пъкъ наши българи въ Съединенитѣ Щати сж си извоювали едно добро мѣсто въ тамошното общество. Ние имаме тамъ не само видни търговци и фабриканти, но и журналисти и писатели съ признати дарби и способности. Тамъ има стотина наши лѣкари съ добро материално положение.

Тамъ има 200-300 души инженери българи, нѣкои отъ тѣхъ на частна работа, други настанени на разни индустриални заведения и всички сж хора съ доказани способности.

Така нашитѣ сънародници прославятъ името на нашето отечество, и достойно представятъ нашия народъ.

Изобщо българитѣ въ чужбина никжде не сж се посрамвали съ нищо и чужденцитѣ, безъ да сж идвали въ България, по тѣзи българи правятъ добри заключения за българския народъ, който се прочу въ Свѣтовната война като единъ отъ много храбитѣ народи.

Нашитѣ българи, които сж въ Добруджа, Тракия, Македония, Моравско и западнитѣ покрайнини и тамъ, макаръ и въ робство и силно потиснати, даватъ да се разбере, че тѣ сж жилавъ дееспособенъ народъ и тѣзи потисници, макаръ да ги мразятъ, не могатъ да не си кажатъ вжтре въ себе си: „Браво на тия българи!“

Нашия народъ се радва само на 52 годишенъ свободенъ животъ, никой толкова младъ народъ въ толкова малко време не е напредналъ до такава степенъ въ всѣко отношение, както българскиятъ народъ. Турцитѣ нищо уредено не бѣха ни оставили и ние здраво се заловихме и заработихме и тѣзи, които сж виждали България преди, сега като я виждатъ много промѣнена, не могатъ да не се чудятъ на напредъка на нашия жизнеспособенъ народъ.

Ние сме народъ здравъ: най-много столѣтници има у насъ. Българитѣ сж честни, трудолюбиви, трезвени, схватливи и пестеливи, качества, които се много ценятъ въ всички държави и

отъ всички народи. Тѣ обичатъ сериозния, неразпуснатъ животъ и сж превързани твърде много къмъ родната си земя, която знаятъ и геройски да бранятъ, храбри сме това всички ни го признаватъ.

Ние почнахме да се издигаме като една най-силна държава на Балканския полуостровъ и съседитѣ ни почнаха да ни завиждатъ и въ края на краищата тѣ си отмъстиха, благодарение на чужда помощ. И днесъ насъ ни потискатъ, искатъ да ни унищожатъ, но не могатъ. Ние ще страдаме, но нѣма да загинемъ, ще се мжчимъ, но пакъ нѣма да се отчайваме, пакъ ще докажемъ на всички какъвъ народъ сме.

Турцитѣ 500 години ни потискаха и не можаха да ни унищожатъ. Тѣ едва можаха да потурчатъ нѣколко български села, обаче, тѣзи потурчени българи (помаци) все още и досега не сж сж станали турци и още сж съ български духъ. Това не показва ли силата на нашия народъ? Отъ дългогодишното робство подъ турцитѣ ние наследихме нѣкои лоши рабски черти

— недостатъци, но полека-лека ние е отърсваме отъ тѣхъ, съзнавайки, че тѣ сж само вредни за добруването на народа ни.

Сега въ тия години, когато намалиха границитѣ на нашата държава и ни задължиха да плащаме надъ всичко отгоре и пари, при тази свѣтвна криза, ние пакъ имаме куражъ, пакъ се държимъ.

И ние не трѣбва да губимъ въра въ себе си, а трѣбва да живѣемъ съ свѣтла надежда за едно по-добро и свѣтло бждеще на нашето отечество.

Съ просвѣта и желание, съ постоянство и търпение съ трудъ и сплотеностъ, ние ще се готвимъ да мремъ, бранейки нашата родина, ще се готвимъ и да живѣемъ за нейното издигане, процѣвтяване и величие.

Ние сме жизнеспособенъ народъ, който не може и не трѣбва да се върне назадъ, а да крачи все напредъ и продължи своето културно издигане, безъ да се отказва отъ това, което е придобилъ и отъ загубеното, което трѣбва да го притежава.

Въ насъ не е изгасналъ и нѣма да изгасне свещенія огънь на нашитѣ велики българи отъ славното ни и велико минало.

ВЪ ЗАВОЯ НА ЧЕРНА

ТЪРГОВИЯ, ПРОМИШЛЕНОСТЪ И ТРУДЪ

Една отъ грижитѣ, които сж легнали здраво въ устоитѣ на държавата, това е грижата за колкото е възможно по-доброто развитие на търговията, промишлеността и труда. Наредъ съ тоя въпросъ стои необходимостта отъ покровителството и защитата на труда.

Всѣка държава се бори за по-голъмо производство и по развита търговия. И затова нѣкои казватъ, че по фабричнитѣ комини на една държава може да се сжди за нейното производство и търговия.

Всички грижи и отговорности, за сѣгаши тия сжществени интереси на държавата сж въ ржцетѣ на Министерството на търговията промишлеността и труда,

ТЪРГОВИЯ

Търговията на една държава и специално богатата, които носи тя за народа сж въ прѣка зависимостъ отъ редица условия: богатствата — природни и придобити отсетне — съ които разполага страната; срѣдствата за съобщение и превозъ и, най-после, спокойниятъ и осигуренъ отъ всѣка страна животъ въ страната.

Въ връзка съ тия мѣрки, целящи развитието на търговията, стои на първо мѣсто грижата за търговското образование въ страната. За тая цел у насъ сж открити засега само две срѣдни специални търговски училища: едното въ Свищовъ, другото — въ Бургасъ. По нареждане на нѣкои търговски камари и по инициатива на нѣкои частни лица сжщо има отворени търговски училища.

Споредъ нуждитѣ въ по-малкитѣ населени мѣста се отварятъ практически търговски училища. Но не навсѣкжде има възможностъ да се прилага метода за откриване на търговски училища. Тия именно неудобства сж на-

ложили другъ единъ начинъ за даване търговско образование, именно — чрезъ временни търговски курсове, които се отварятъ било отъ държавата, било отъ търговскитѣ камари или частни лица. Тия курсове сж достъпни за всички, които се интересуватъ отъ търговско знание Тамъ се даватъ теоритически и практически познания по книговодство, търговска кореспонденция, търговско смѣтане и редъ други въпроси отъ тоя характеръ.

Търговскитѣ индустриални камари сж петъ: въ София, Русе, Варна, Пловдивъ и Бургазъ. Всѣка една отъ тѣхъ си има свой районъ. Тѣ сж въ прѣка връзка съ Министерството на търговията, промишленостъта и труда, и действуватъ като негови съвещателни тѣла. Тѣхнитѣ съвещателни действия с простиратъ въ областъта на нуждитѣ и движенията на търговията, индустрията и промишленостъта въ крѣга на тѣхнитѣ райони. Знаемъ, че като земледѣлска страна, Бѣлгария търгува повече съ зърнени храни. Поради това тя е въ пълна зависимостъ отъ реколтата и не може да почива на една

положителна установеностъ, напротивъ, много често се колебае. Богатата плодородностъ на нашата страна е обърнала вниманието на ржководнитѣ мѣста и лица, да насочатъ грижитѣ си къмъ по-всестранно прилагане на модерното земледѣлие, което може да помогне за стопанското възмогване на страната, както и за преуспѣването ѝ въ търговията. Понеже съ такова модерно земледѣлие се изкарва три пѣти повече отъ това, което се изкарва безъ него, то може да укаже пълна помощъ на това бедствено положение въ стопанството и въ търговията, създадено отъ последнитѣ войни, които не се отразиха добре върху родното стопанство.

Изработваме ли въ повече отъ това, което ни е необходимо, ще можемъ да изнасяме и навънъ. Защото, както знаемъ, търговията бива вжтрешна и външна, отъ които втората е по-важна за насъ. Чрезъ нея ние изнасяме стоки, но внасяме злато. При такова едно положение, държавата ще бжде по-добре, по-богата. А какво виждаме сега? Вносътъ на чужди стоки

у насъ превишава износа на наши произведения, а това, естествено, не е за предпочитане, тъй като срещу тоя вносъ отъ странство на чужди произведения, ние изнасяме сжщевременно нашето злато.

Впрочемъ, какво изнася България?

Най-голѣмия, и най-важния нашъ износъ се състои въ продажбата на: хранителни продукти отъ млѣко (сирене и кашкавалъ), добитъкъ, тютюнъ, кожени издѣлия, парфюми (розово масло), плодове, зеленчуци и семена за тѣхъ, яйца, кокошки, зърнени храни, оцетъ, варива.

Въ разбирателство на всички тия изисквания, споменати по-горе, търговско-индустриалнитѣ камари, съобразно съ мѣстнитѣ условия, въ нейния районъ за повдигане на търговията и промишлеността, изпраща специални пжтующи майстори по разнитѣ отрасли на промишлеността, отговаря търговски и професионални курсове и училища. Сжщевременно урежда борси и бюра за намиране на работници.

Действителнитѣ членове на тая камара се избиратъ отъ търговцитѣ,

индустриалцитѣ и занаятчиитѣ въ рай-
сна, а трима—отъ министра на търго-
вията, промишленостъта и труда.

Сжществуватъ и почетни членове
и членове кореспонденти, които се
опредѣлятъ отъ общото събрание на
камарата, измежду хората, притежава-
щи компетентностъ по търговско-про-
мишленитѣ въпроси.

ПРОМИШЛЕНОСТЪ

За развитието на промишленостъта
съдействуватъ срѣднитѣ и практически
промишлени училища. Така че налага
се необходимостъта отъ специално под-
готвени лица въ тия училища, които
да могатъ да поематъ ръководството
на работницитѣ въ тѣхъ.

У насъ има нѣколко специални
училища по индустрията и занаятитѣ,
открити отъ държавата. Първо: срѣдни
училища — едно техническо и едно
механо-техническо въ София; едно
индустриално-текстилно-бояджийско въ
Сливенъ; художествено-мебелно — въ
Русе. Второ: практически училища —
грънчарско, обушарско, резбарско и

шивашко — въ София; за бѣли дрехи, вратовръзки, дантели; грънчарско — въ с. Брусинци (Трънско); дърводѣлско — въ Брацигово и Панагюрище; столарско — въ Тръвна; коларско-дърводѣлски училища — въ Разградъ, Бѣлоградчикъ, Ставерци (Орѣховско), Драганово (Г. Орѣховско), Мехомия и други нѣкои градове и села. Кожарско — въ Ловечъ; кошничарско — въ Севлиево, Плѣвенъ и Котелъ; резбарско въ Орхание; каменодѣлско — с. Кунино (Бѣлослатинско).

Нѣкъде самитѣ общини, окръжи или търговско индустриални камари сж отворили и поддържатъ такива училища. Въ Троянъ, Тетевенъ, Берковица, Етрополе, Кюстендилъ и Трънъ има, напимѣръ, практически дърводѣлски училища, въ Пловдивъ и Котелъ — столарски училища, въ Русе — сръдно механико-техническо училище; въ Фердинандъ — кошничарско, въ Враца и Харманлий коприно-тъкашки; въ Чипровци — килимарско. Основани по инциативата на частни лица и дружества, поддържани отъ тѣхъ, сжществуватъ и други нѣколко про-

мишлени училища, между които на първо мѣсто стои женското професионално училище въ София „Мария Луиза“.

За свършилитѣ срѣдни или практически промишлени и търговски училища е предвидено да бждатъ освобождавани отъ трудова повинность, но при условие, ако се занимаватъ съ професията си самостоятелно, или въ частни предприятия поне 5 години.

И една друга грижа има държавата — развитието на мѣстното индустриално производство. Съ огледъ на това, у насъ сществува особенъ „Законъ за насърчение на мѣстната индустрия“, който създава на индустриалнитѣ предприятия и заведения въ страната редъ облаги и облекчения. Едно отъ тѣхъ е правото за индустриалнитѣ предприятия да внасятъ отъ странство безъ мито машини, строителни материали, инструменти и принадлежности за инсталация на предприятието, нѣща, които не се произвеждатъ въ страната. Иматъ правото сщщо така да пренасятъ съ намалена такса по българскитѣ държавни желѣзници всич-

ки машини и строителни и сурови материали, както и изработенитѣ отъ тѣхъ произведения. Друго едно облекчение е освобождението на фабричнитѣ постройки отъ данѣкъ върху сградитѣ.

Създаденъ е и единъ другъ „Законъ за организиране и подпомагане на занаятитѣ,“ който има предназначението да закрепи и модернизира занаятитѣ. За тая цель е възприето, че като майстори могатъ да упражняватъ занаята си само ония, които иматъ майсторско свидетелство, което имъ се издава отъ търговско-индустриалнитѣ камари. Такива свидетелства се издаватъ на лица, които сж работили занаята като калфи 2-3 години и сж положили изпитъ за майстори, или сж свършили нѣкое промишлено училище. Се за тая цель се устройватъ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда временни или постоянни занаятчийски изложби, организирватъ се курсове за техническо усъвършенствуване на майсторитѣ. Съ облаги се ползватъ и занаятчийскитѣ кооперации — за доставяне сурови материали, пособия и съ ефтинъ кредитъ.

ховка на работниците въ случай на злополука, болестъ, инвалидностъ, старостъ и безработица.

За да се запази здравето на работниците въ „Закона за хигиената и безопасността на труда“ сж предвидени редъ практични и здравословни условия, на които трѣбва да отговарятъ помѣщенията за работниците. Опредѣлено е максималното работно време и сж предвидени застраховки за работниците, въ случай на болестъ или злополука. А, за да гарантира едно по-добро благоденствие за всички, въведени сж общественитѣ осигуровки за всички работници при злополука, майчинство, старостъ, инвалидностъ или болестъ. Взети сж мѣрки и противъ безработицата, за която цель сж основани бюро за настаняване и борси на труда, които съдействуватъ за намиране работа на безработнитѣ. Щомъ безработицата се наложи принудително, работниците получаватъ обезщетение отъ фонда „работнически осигуровки“.

Дали се прилагатъ или не законитѣ и наредбитѣ за покровителству-

ване работниците следятъ специално назначени за целта инспектори по труда, които иматъ право да правятъ ревизии въ всѣко време на денонощието въ работилницитѣ, на всички обществени и частни предприятия и промишлени заведения. И тамъ, кждето намѣрятъ нарушения на законитѣ и наредбитѣ, съставятъ актове, въз основа на които се глобяватъ стопанитѣ работодатели.

ГРАНИЧДАРИ ОТЪ 1902. Г.

ГРАДЪ СВИЦОВЪ

ОТЪ И. М.

Крайдунавския градъ съ удобно пристанище, което още не е завършено, малкия сега гр. Свищовъ е съ славно близко минало; той е старъ исторически градъ единъ отъ пунктоветъ за експортната ни търговия.

Този градъ се споменава още въ римско време подъ названието Нове и по всичко личи, че се е развилъ още тогава и въ търговски центъръ отъ една крайдунавска крепостъ, съ каквито е билъ опасанъ цѣлия отсамшенъ брѣгъ на Дунава срещу севернитъ диви племена.

Въ града Нове е квартирувалъ пети римски легионъ, като гарнизонъ.

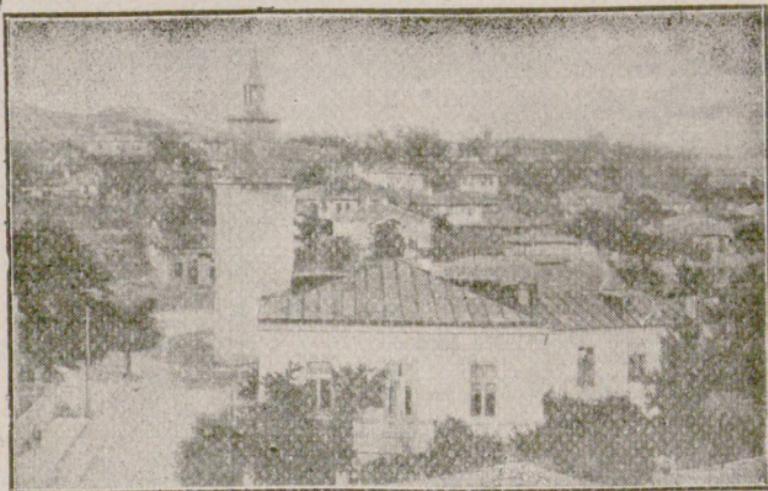
Сетне историята, вече не споменава дълго време този пунктъ. По всичко личи, че той е играялъ роля само на градъ за търговска обмѣна, макаръ значението му на удобно мѣсто за минаване голѣмия Дунавъ никога да не е преставало, още повече, че отъ Свищовъ до старата българска столица Търново разстоянието да е най-кжсо и най-удобно за движение, и следова-

телно, българските царе отъ Търновското царство не сж могли да не обърнатъ на него внимание.

Съ изнамърването на парната машина и появяването ѝ като двигател на корабитъ по Дунава презъ миналото столѣтие Свищовъ придобива извънредно голѣмо значение за българската земя. Заеялъ централно мѣсто по нашия брѣгъ и то тамъ, кждето Дунава се най-много доближава до Стара-планина, този градъ става първостепененъ центъръ за износъ на произведенията на българския селянинъ и за вносъ на всѣкакви чуждестранни стоки, нуждни за нашия стопанинъ. Това, което днесъ е Бургасъ за България, Свищовъ е билъ въ много по-голѣмъ мащабъ въ турско време. И досега сякашъ за ирония въ Свищовъ има Одрински ханъ, кждето сж спирали търговцитъ отъ далечния Одринъ.

Тогавашниятъ предприемчивъ български търговецъ свищовлия е изнасялъ самъ, стоката, влизалъ е въ контактъ съ европееца, получавалъ е образованието си задъ граница и е носѣлъ освенъ полза и богатство, сж-

що така и просвѣта за роба въ границитѣ на Турция. Единъ день историка на нашето възраждане ще се спрѣ и, то доста за дълго, върху ролята на гр. Свищовъ презъ тази епоха.

ГР. СВИЩОВЪ

Параходътъ, прочее, превръща града въ единъ първостепененъ градъ въ турската империя, съ модерно за тогавашното време пристанище и съ огромни хамбари, въ които сж се складирвали цѣли параходи съ стоки и които сжществуватъ и днесъ.

Това съсредоточване на стоки и храни не е могло да не укаже известно

влияние и върху руското командване — да избере Свищовъ за пунктъ на преминаването на Дунава, покрай първостепеннитѣ му стратегически и др. съображения.

Съ преминаването на Дунава и постройката на мостъ отъ руситѣ, гр. Свищовъ става исторически градъ въ най-новата ни история. Тамъ на 4 клм. отъ града въ Дерменъ-дере се разиграва кжсата, но кратка борба, която реши трудната задача — преминаването на Дунава — това голѣмо препятствие на една голѣма армия. Тамъ руския капитанъ Фокъ, когото сждбата доведе, като изгнаникъ, за да намѣри вѣченъ покой между бойнитѣ си другари, показва значението на единъ ротенъ командиръ, който е решилъ да умрѣ, но да изпълни задачата си.

Следъ освобождението ни гр. Свищовъ продължава да цъвти отъ своята търговия. Нѣколко години той съ своето 15,000 население е равенъ по голѣмина на София, но надминава столицата съ своето благоустройство.

Постройката, обаче, на ж. пжтни линии, стремежа ни къмъ морето, на-

несоха смъртенъ ударъ на дунавскитѣ ни пристанища и особено на гр. Свищовъ. Той почна бързо да запада, докато въ днешно време е единъ градъ, на който населението не се увеличава, защото повечето младежи се изселватъ.

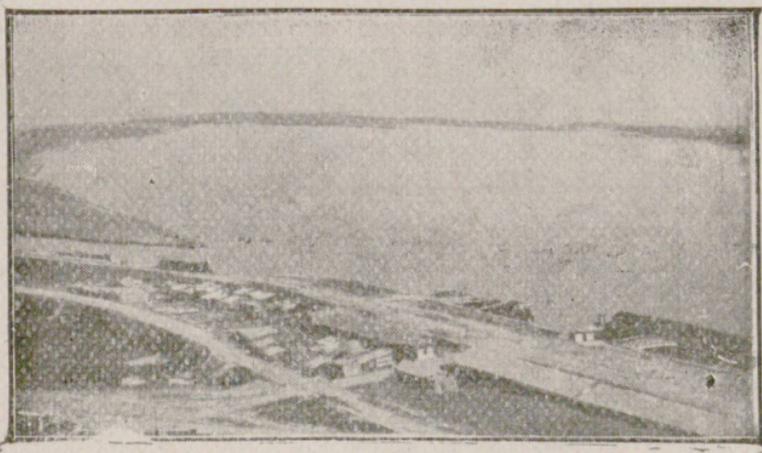
Голѣмитѣ търговски фирми напуснаха Свищовъ отдавна и тамъ сега е възможна само мѣстна търговия, но и тя е слаба.

Населението на този около 13,000 градъ се занимава съ търговия, лозарство, земледѣлие и риболовство.

Градътъ е разположенъ на тераси, които образуватъ стръмния брѣгъ на Дунава. На долната тераса е разположена тѣй наречената скеля, останала отъ турско време съ грамадни магазини, сега, уви, праздни и рѣдко използвани. Въ тази частъ на града никой не живѣе. Града е разположенъ на горнитѣ две тераси, проточень покрай брѣга и е съ хубави постройки, просторни и удобни, — остатъкъ отъ хубавото минало.

Днесъ се правятъ усилия да се съживи града изкуствено: снабдиха го съ модеренъ водопроводъ, съ електрическо освѣтление и пр.

Града красятъ следнитѣ постройкы: Държавната търговска гимназия, монументална и богата сграда, каквито имаме малко въ България и читалището-казино — строени отъ мѣстни богати хора благодетели.

СВИЦОВЪ — ПРИСТАНИЩЕТО

Въ центъра на града е малката и хубава градска градина, въ която е единствения завършенъ паметникъ въ града — бюста на нашия писател хумористъ Алеко Константиновъ, роденъ въ Свищовъ.

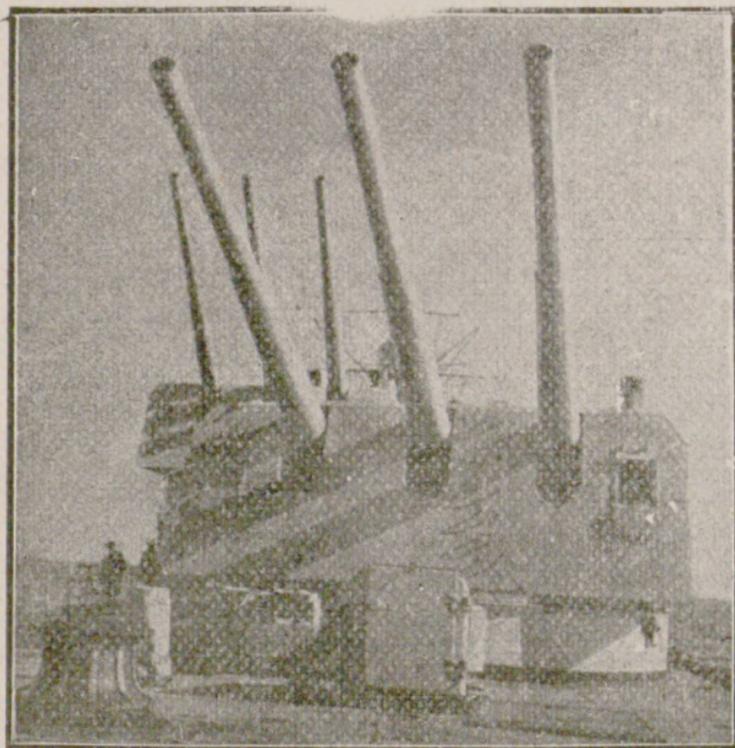
Отъ държавнитѣ здания следва да се отбележи това на Околийското

управление, Сжда и казармата.

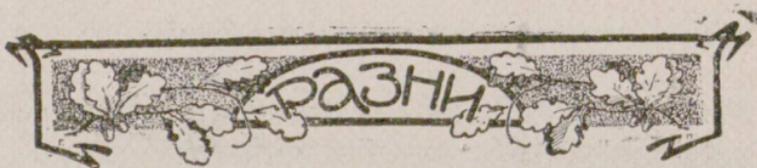
Въ най-новата ни история града Свищовъ отново се ознаменува съ едно значително събитие презъ време на войната, при този градъ отново стана минаването на Дунава, но вече отъ къмъ наша страна за въ Ромъния, следъ което бѣше построенъ масивния мостъ отъ германцитѣ, по който минаха наши войски, обози и артилерия.

Напоследъкъ, обаче, съ развитие на нашата ж. п. мрежа за Свищовъ въ недалечно бъдеще се очертаватъ нови перспективи. Той има изгледи да стане едно много добро пристанище ако ж. п. линия Свищовъ — Ловечъ (която се проектира и работи) се продължи до Троянъ и после презъ Балкана съ тунелъ се свърже съ тази Пловдивъ—Карлово. По сжщата посока единъ денъ ще се свърже и Дунава съ Бѣло море. Значението на Дунава е още голѣмо, но то въ скоро време ще порасне много, когато се свърши голѣмия каналъ, който се работи въ Германия и само следъ 2—3 години ще бжде готовъ. Този каналъ ще съедини р. Рейнъ чрезъ притока и

Майнъ съ Дунава и по този начинъ този по-късъ пътъ по вода ще конкурира морския около цѣла Европа. Когато това стане, значението на всички наши дунавски пристанища ще порастне извънредно много, а заедно съ тѣхъ несъмнено и това на гр. Свищовъ.

ГОЛЪМИТЪ ГЕРМАНСКИ БРОНИРАНИ ОРЖДИЯ НА ГЕРМАНСКИЯ КРАЙЦЕРЪ „КЪОНИГСБЕРГЪ“

□ НА КАКВА ВЪЗРАСТЪ Е ЗЕМЯТА? Каточели точната възраст на земята не е още опредѣлена и може би нѣма да може да се опредѣли поради това, че даннитѣ, съ които ученитѣ разполагатъ, сж много и не абсолютни.

Физицитѣ, напримѣръ, се основаватъ на количеството хелий, който се съдържа въ минералитѣ на най-старата формация. Споредъ това, приписватъ на новитѣ насипи — 3 милиона години; на базантовитѣ скали въ Овернъ — 6 милиона години; на скалитѣ въ Норвегия — 50 милиона години; на скалитѣ въ Цейлонъ — 286 години; на „Синята земя“ въ Кимбелей — 320 милиона години; на архаичната скала въ Онтарио — 600 милиона години; на скалиститѣ маси въ Швеция — 1300 милиона години и най-после на скалитѣ отъ околността на Коломбе, че сж отъ 1600 милиона години.

Споредъ елементитѣ, съ които разполагатъ географитѣ, тѣ твърдятъ, че

нагъването на земнитѣ пластове е станало при една понизена съ повече отъ 300 градуса температура — за тѣхното образуване сж били нуждни не помалко отъ 2 милиарда години професоръ Бербе, като съпоставилъ тия данни и съобразявайки се съ периода на втвърдяването на земото кълбо, заключава въ едно свое авторитетно съчинение, че възможната възраст на земята е между единъ и два милиарда години.

▣ БРОЯ НА ЧОВѢЧЕСТВОТО.

Споредъ статистичния годишникъ, издаденъ отъ Обществото на Народитѣ, населението на земята е наброявало презъ 1913. год. 1,808 милиона души.

Въ края на 1926. г. то пораства на 1,932 милиона.

Ако се вземе подъ внимание заключението, че срѣдно населението се увеличава годишно съ половинъ милионъ на стотѣхъ, може спокойно да се твърди, че по настоящемъ живѣятъ на земята повече отъ 1,950 милиона човѣка.

Отъ тая обща сума почти половината (1,026 милиона) живѣе въ Азия;

въ Европа живѣятъ 514 милиона; въ Америка — 232 милиона; въ Африка — 146 милиона, а въ Австралия — 9 милиона.

▣ КОЛИЧЕСТВОТО НА ПОДПОЧ-ВЕНАТА ВОДА. Количеството на водата, която се намира скрита подъ земната кора, е приблизително една трета отъ цѣлия обемъ на океанската вода.

До това заключение дошълъ единъ ученъ, който дълго изследвалъ пресъхналитѣ рѣки и пещери.

Изначало цѣлата земна повърхностъ е била въ вода и минали безбройно много вѣкове, когато тя се попила въ земята и бавно чрезъ промъкване между пластъ и скали е дошла до голѣмия подземенъ дренажъ.

▣ НАСЕЛЕНИЕТО НА ЦѢЛОТО ЗЕМНО КЪЛБО. Споредъ последната статистика на Обществото на Народитѣ, населението на цѣлото земно кълбо е 2 милиарда души.

По материци населението се разпредѣля така:

Европа — 250 милиона души;

Америка — 235 милиона души;
 Азия — 1136 милиона;
 Африка — 150 милиони и
 Австралия — 9 милиона.

□ СУЕЗКИЯТЪ КАНАЛЪ. Суезкиятъ каналъ е едно отъ седемтѣхъ модерни свѣтовни чудеса, плодъ на техниката, което е ускорило хода на цивилизацията.

Суезкиятъ каналъ е едно изкуствено прокопаване на земното пространство на 161 километра дължина, чрезъ което голѣмо дѣло се съедини Сръдиземното съ Червеното морета, свързва Америка съ Азия. Създаде се по този начинъ единъ много по-късъ, сносенъ и най-важното много по-евтинъ воденъ пътъ.

Прокопаването на канала е започнато въ 1859. г. и то съ голѣми мъчности, при липса на парични сръдства.

За работни пособия на първо време сж използвали търнокопа и обикновения кошъ за изхвърляне прѣстъта.

Чакъ въ 1864. г. броя на работниците - туземци билъ ограниченъ и на тѣхно мѣсто били поставени силни

драги (машини за копане пръстъ). Водата за нуждитѣ на работницитѣ, която се докарвала въ мехове, съ камили, е струвала 56,000 франка седмично.

Най-сетне, следъ преодоляване на най-разновидни мъчнотии, на 17. ноемврий 1869. г. по канала е била открита навигацията, въ присъствието на французката кралица Евгения, австрийскиятъ императоръ и членоветѣ на много владетелни домове.

Всички разноси, изобщо по прокопаването на канала до започване навигацията, възлѣзли на 369 милиона франка.

Въпрѣки че най-късото разстояние между брѣговетѣ на дветѣ морета да е 120 километра, канала е дълъгъ 161 километра, което се дължи на това, че строителитѣ сж гледали да изизползуватъ и теренитѣ (земленитѣ) удобства.

Каналътъ започва отъ Портъ-Сайдъ, крайната точка на Срѣдиземно море, минава презъ езерата Мензалехъ, Валахъ, Тимасъ, частъ отъ пустинята, езерото Амаръ и, следъ като изхожда още

25 километра, навлиза въ Червеното море.

Езерата по прокопаната ивица земя не имъ принесли особена полза, понеже водитъ имъ били по-низки отъ нивото на дветъ морета.

За прокопаване скалистия варовенъ прагъ е станало нужда да бждатъ хвърляни въ въздуха 35,000 тона скали.

Каналътъ, тъй както е понастоящемъ, е широкъ 45 метра, а дълбокъ 9.75 метра. Нагоденъ е за плаване. По него сж минали параходи съ 27,800 тона тонажъ. Плава се и нощемъ, като параходитъ освѣтяватъ пжтя си съ прожекторъ, поставенъ на носовата имъ палуба.

Единъ параходъ, заедно съ спирацията си, плава въ канала срѣдно 16 часа.

Пжтя по тоя каналъ представлява грамадна економия въ срѣдства, затова движението по него се увеличава отъ година на година. Неговия трафикъ отъ 435 парахода съ 493,911 тона вмѣстимостъ презъ 1870. г. нарастна презъ 1925. г. на 5337 парахода съ тонажъ 26,762,000 тона.

Успѣхътъ на това предприятие се дължи на Фердинандъ де Лесепсъ, гениаленъ и съ твърда воля човѣкъ. Днесъ каналътъ се поддържа отъ „Сuezката канална компания“, основана отъ Лесепса.

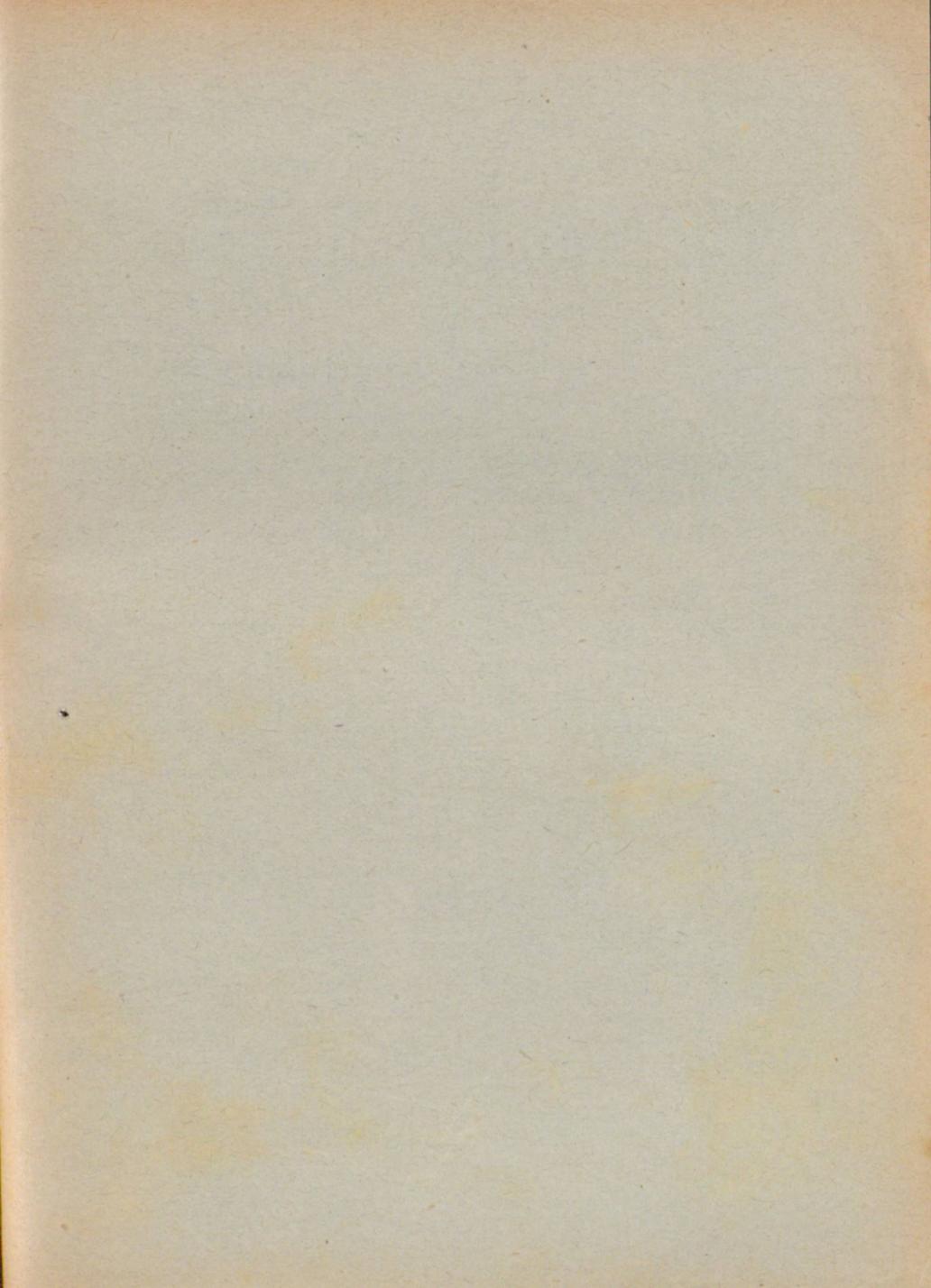
Когато въ 1915. г. турцитѣ и германцитѣ атакуваха канала, за да пресѣкатъ пътя на англичанитѣ за Индиитѣ, Австралия и нова Зеландия, Англия упорито и съ голѣми загуби защити канала, за да си гарантира свободния пътъ презъ Гибралтаръ, Малта Суецъ и т. денъ.

□ РАДИОАПАРАТИТЪ ВЪ СВѢТА. Споредъ американски статистически сведения въ цѣлия свѣтъ има сега приблизително 21,600,000 радио-апарати.

Европа, като се изключатъ Русия и Турция, притежава крѣгло 9,139,000 апарати. На Съединенитѣ щати се падатъ крѣгло 10,250,000 радио-апарати, т. е. на $12\frac{1}{2}$ души—1 апаратъ; въ Европа—на 53; а по цѣлата зема—на 88 души.

Гл. редакц. полк. Пѣвевъ Ю., ред. Кара-Ивановъ

Печатница на Армейския в.-изд. фондъ—София

ПРОВЕРЕНА
1957 г.

СЪДЪРЖА:

	Стр.
1. Източници на народното могъщество, отъ <i>Й. Лезурски</i>	1
2. Въ време на примирие, разказъ отъ <i>Дамянъ Калфовъ</i>	9
3. Стихотворения, отъ <i>Дора Габе</i>	20
4. Най-близката задача за единъ народъ, отъ <i>Й.</i>	22
5. У дѣдови Димови, разказъ отъ <i>Ангелъ</i> <i>К. Курдумановъ</i>	29
6. Ратници за свободата	36
7. Изъ нашето минало. Основаване и за- крепване на България, отъ <i>Ив. Ив. Ке</i> <i>поза</i>	37
8. За нашия народъ	47
9. Гражданско учение: търговия, промиш- леностъ и трудъ	54
10. Градъ Свищовъ, отъ <i>И. М.</i>	66
11. Разни	75